

Janina Rosiak

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Zachodniopomorskiego Centrum Edukacyjnego w Szczecinie

Piotr Szczypa

Uniwersytet Szczeciński

STANDARDY EDUKACYJNE RACHUNKOWOŚCI WYZNACZNIKIEM NOWEJ JAKOŚCI KSZTAŁCENIA

1. Wstęp

Rozwój ekonomiki rynkowej i uczestnictwo polskich przedsiębiorstw w światowym systemie gospodarczym powodują głębokie zmiany jakościowe na rynku pracy, które wywołują potrzebę poszerzenia profilu i jakości kształcenia studentów. Ponadto dążenie do doskonalenia procesu kształcenia wywołują:

- systematycznie wzrastająca obfitość wiedzy,
- ograniczenie czasu na kształcenie studentów,
- coraz bardziej złożone metody kierowania działalnością studentów,
- coraz bardziej skomplikowane środki dydaktyczne.

Z tego wynika potrzeba optymalnego planowania czynności studenta i nauczyciela akademickiego, a przede wszystkim nowej jakości programów edukacyjnych.

Współczesne uczelnie powinny kształtować człowieka wszechstronnego, potrafiącego przystosować się do zmieniającej się rzeczywistości. Dostrzega się rosnące zapotrzebowanie ze strony praktyki na wysoko wykwalifikowane kadry. Dlatego należy poszukiwać relacji między rynkiem pracy a systemem kształcenia studentów. Konkurencyjność na światowym rynku pracy wymaga stałego podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności studentów, m.in. z zakresu szeroko pojmowanej rachunkowości. K. Czubakowska zauważa, że: „Dzisiejszy księgowy musi być ekspertem o dużych zdolnościach komunikatywnych oraz wykazywać zdolność do spełniania funkcji informacyjnych i sprawozdawczych opartych na wiedzy. [...] Większa odpowiedzialność księgowego powoduje konieczność doskonalenia za-

wodowej kompetencji, która wymaga uczenia się, rozwijania umiejętności oraz używania różnych strategii w celu ulepszania zdolności zdobywania i zastosowania wiedzy” [Czubakowska 2004, s. 8-9]. Proces ten powinien rozpocząć się już na etapie liceów o profilu ekonomicznym, a następnie być kontynuowany na studiach o kierunkach ekonomicznych oraz w trakcie pracy zawodowej. Dlatego należy dążyć do wypracowania czytelnych i mierzalnych standardów edukacyjnych rachunkowości, które mogą przyczynić się do wzrostu jakości kształcenia kadr menedżerskich w zakresie rachunkowości.

2. Definicje

Według słownika wyrazów obcych przez standard rozumie się: „przeciętną normę, przeciętny typ, model; wyrób odpowiadający odpowiednim wymogom; wzorzec” [Słownik... 2000, s. 1036]. W odniesieniu do standardów edukacyjnych standard należy utożsamiać ze wzorcem, modelem. Słownik podstawowych terminów związanych z obszarem niniejszego artykułu ujęto w tab. 1.

Tabela 1. Pojęcia z zakresu standardów edukacyjnych

Wyszczególnienie	Opis
Standard	Norma, typ, wzorzec, model, wytwór odpowiadający odpowiednim parametrom jakości.
Standardy edukacyjne	Jasno sformułowane poziomy osiągnięć uczniów/studentów lub rozwiązań organizacyjnych. Opisane są przez podanie szczegółowych kryteriów lub wskaźników działania, które mogą być jakościowe lub ilościowe. Standardy można ustalać dla dowolnego aspektu funkcjonowania oświaty lub dla dowolnych stosowanych rozwiązań na poziomie ucznia/studenta, szkoły/uczelni lub ogólnopaństwowego systemu edukacji.
Standardy osiągnięć	Zwięzłe opisy osiągnięć uczniów/studentów uznanych za niezbędne na poszczególnych etapach kształcenia; są formą najogólniejszych, ustalonych centralnie wymagań edukacyjnych; standardy te są konkretyzacją zadań określonych w podstawie programowej/ standardach nauczania dla kierunku studiów.
Standardy wymagań egzaminacyjnych	Zwięzłe opisy osiągnięć na końcu poszczególnych etapów kształcenia; normy wymagań obowiązujące w toku egzaminów; norma wiedzy i umiejętności ustalona i ogłoszona przez MEN.
Standardy wymagań szkolnych/ uczelnianych	Ustalone osiągnięcia edukacyjne określone w szkolnym/uczelnianym programie nauczania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Ocena w nowej szkole... 2000, s. 6-7].

3. Standardy edukacyjne rachunkowości a jakość kształcenia

Standardy edukacyjne opracowane na poszczególne kierunki ekonomiczne studiów (np. ekonomia, zarządzanie i marketing, finanse i bankowość) w zakresie

rachunkowości są zbyt ogólne. Zawierają bowiem wyłącznie treści kształcenia bez wskazania konkretnych umiejętności, które student powinien nabyć po całym cyklu nauki. Należałoby stworzyć nową dokumentację programową, w której zawarty byłby wykaz umiejętności w formie obowiązujących standardów. Przykładowo wykaz takich umiejętności mógłby mieć następującą postać.

Student po danym cyklu kształcenia powinien umieć:

1. Czytać ze zrozumieniem informacje przedstawione w formie opisów, instrukcji, wykresów, sprawozdań, dokumentacji, a w szczególności:

- rozróżniać pojęcia i terminy z zakresu: rachunkowości, finansów, mikro- i makroekonomii, prawa,

- klasyfikować składniki aktywów i pasywów jednostek gospodarczych,

- określać wpływ operacji gospodarczych na aktywa i pasywa,

- rozróżniać dokumenty księgowe,

- rozróżniać zasady funkcjonowania kont księgowych,

- identyfikować kategorie wynikowe (koszty, przychody, zyski, straty) itd.

2. Przetwarzać dane liczbowe i operacyjne, a w szczególności:

- wyceniać składniki aktywów i pasywów,

- stosować podwójny i powtórzony zapis księgowy,

- identyfikować błędy księgowe w dokumentacji oraz na kontach księgowych,

- rozliczać wyniki inwentaryzacji,

- stosować zasady rozliczania kosztów,

- obliczać wynik finansowy jednostki gospodarczej,

- interpretować wskaźniki analizy ekonomiczno-finansowej jednostki gospodarczej,

- kalkulować koszt jednostkowy wytworzenia wyrobu lub usługi z wykorzystaniem różnych metod,

- obliczać wysokość podatku, składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz innych obowiązkowych opłat itd.

Standardy takie umożliwiłyby podwyższenie jakości kształcenia w zakresie rachunkowości, gdyż:

- są podstawą planowania pracy dydaktycznej nauczyciela akademickiego,

- istnieje możliwość tworzenia narzędzi pomiaru dydaktycznego mierzących określone umiejętności studenta wyszczególnione w wymienionym dokumencie,

- system oceniania stałby się bardziej czytelny,

- wzrasta wiedza studentów o wymaganiach edukacyjnych,

- ułatwione jest tworzenie skryptów i innych pomocy naukowych dla procesu dydaktycznego,

- zagwarantowana jest porównywalność wyników nauczania poszczególnych grup studentów na tym samym etapie studiów.

Na jakość kształcenia studentów w zakresie rachunkowości ma wpływ wiele czynników, m.in.:

- predyspozycje dydaktyczne nauczyciela akademickiego (w tym jego przygotowanie pedagogiczne),
- dobór odpowiednich podręczników,
- wyposażenie sal dydaktycznych (pracownie komputerowe, rzutniki multimedialne itd.),
- dobór metod nauczania (w tym metody aktywizujące),
- wystandaryzowane narzędzia pomiaru wiedzy i umiejętności studentów itd.

Jednak kierunek kształcenia wytycza jednoznacznie dokumentacja programowa, która powinna być drogowskazem dla nauczyciela. Drogi dochodzenia do końcowych rezultatów nauczania mogą być różne, lecz zakres wiedzy i umiejętności, które student powinien osiągnąć na wyjściu musi być jednakowy dla danego kierunku studiów.

Standardy edukacyjne rachunkowości dają podstawę tworzenia bazy narzędzi pomiaru, które, wystandaryzowane, byłyby rzeczywistym miernikiem oceny wiedzy i umiejętności studentów. Ponadto umożliwiłyby weryfikację pracy nauczyciela.

4. Zakończenie

Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia ekonomistów to nie tylko problem organizacji procesu kształcenia, lecz także, a właściwie przede wszystkim, odpowiednio zaprojektowane elastyczne programy nauczania wraz z jasno sprecyzowanymi standardami edukacyjnymi oraz kompetentna, przygotowana do ich realizacji kadra dydaktyczna. Obecnie każda uczelnia w Polsce ma duże szanse na przebudowę dokumentacji programowej, w tym treści i metod kształcenia. Nowe programy powinny umożliwiać kreowanie przez każdą uczelnię również postaw aktywności zawodowej, w tym: umiejętności wykonywania zadań zawodowych w warunkach konkurencji, posługiwania się nowoczesnymi technikami, przystosowania się do zmian w technologii i organizacji pracy. Jest to założenie nader ważne dla ukształtowania nowej jakości programów nauczania, gdyż przyczynia się do bardziej twórczego stosunku nauczyciela do projektowania i realizacji treści kształcenia.

Literatura

Czubakowska K., *Profesjonalizm księgowego według Międzynarodowych Standardów Edukacyjnych*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2004, 23 (79), Stowarzyszenie Księgowych w Polsce Rada Naukowa, Warszawa.

Ocena w nowej szkole. Moduł I–V. Scenariusze zajęć, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2000.

Słownik wyrazów obcych, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.

EDUCATIONAL STANDARD OF ACCOUNTANCY AS A PREMISE OF NEW TEACHING QUALITY

Summary

In the article the authors focus on issues of the implementation of educational standard of accountancy. The empirical example of such a standard of presented. Additionally the authors emphasize the link between using of educational standard of accountancy and quality of teaching students.